

هوالحق

ملی گرایی و هویت ملی در بوته نقد

حامد قدوسی، می ۲۰۰۸

رفع ابهام و اتهام (Disclaimer)

به منظور حفظ تمرکز بحث صحبت امروز معطوف به جنبه های زیر خواهد بود:

- نقد اشکال معمول ملی گرایی و نه صرفاً شکل افراطی آن
- نقد فلسفی / اخلاقی و نه کارکردی (Functional)
- نقد فردی / وجودی و نه سیاسی
- نقد مستقل از موضوعات روز و مرتبط با کشور ایران

سرفصل مطالب

- تعریف ملی گرایي
- پيش نيازهاي منطقي ملي گرايي
- توضيحات موجود در مورد دلايل وجود ملي گرايي
- كاركردهاي ملي گرايي
- نقدهاي ممكن بر ملي گرايي
- جمع بندي

نقطه شروع: تعريف ملي گرايي

حداقل ده تعريف مختلف (و البته داراي هم پوشاني) رامي توان براي ملي گرايي فهرست كرد. به جاي برشمردن تعاريف به بر روي عناصر مشترك آن ها تمرکز مي كنيم:

- دولت مركزي مقتدر
- پيوندهاي مدني
- هم كاري هاي اقتصادي
- (معمولا) زبان ملي

پیش نیازهای اتکا به مفهوم "ملی"

- ارائه تعریفی از گروه هدف ملی گرایی

- رابطه قومی / نژادی؟

- رابطه فرهنگی؟

- ملی گرایی مدنی: مثال آمریکا

- روح ملت / شخصیت ملی / ذهنیت گروهی

تصویر ایده آل از ملیت: "قبیله" (Tribe)

- مرزهای جغرافیایی کاملاً روشن

- نبود هیچ اقلیتی

- فرهنگ و زبان خالص

- تاریخ مشترک

توضیحاتی برای ملی گرایی: چرا ملی گرایی اساسا وجود دارد؟

۱. توضیح عقلانی: تسهیل هم کاری بین قومی

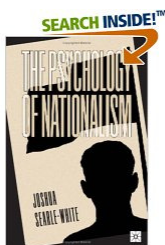
۲. توضیح روان شناختی

۳. توضیح تکاملی / تئوری شباهت ژنتیکی RUSHTON 2005

روان شناسی ملی گرایی

• پویایی گروه ها: آزمایش معروف Zimbardo

• اریک فروم: ملی گرایی به عنوان "نارسیسم" جمعی

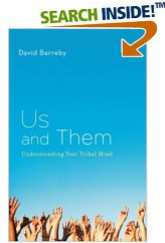
• ویژگی مشترک انسانی (Searle-White 2001): نیاز به

طبقه بندی کردن دنیا، تمایل به کم اهمیت شمردن دیگران،

تمایل به شکل دادن قالب ها (Stereotypes)، قربانی جلوه دادن

خود و فرار از نقاط ضعف

روان شناسی ملی گرایی

• ذهن و تفکیک، ما و دیگران (Us and Them)

• تصور قوم منتخب / رمانتیسم آلمانی

• نظریه بیزاری و اجتماع سازی تخیلی، Scheff 1997

کارکردهای ملی گرایی

• ایجاد یک نواختی و تسهیل هم کاری بین قومی

• ایجاد انگیزه برای نهضت های رهایی بخش

• ملی گرایی به عنوان بستری برای دموکراسی مدرن

• تئوری شکوفایی ملی (National Flourishing)

• سوال: اگر ملی گرایی این کارکردها را داشته است پس چه نیازی است به نقد؟

نقدها و سوالات قابل تامل

ملی گرایی و مساله پیوند نژادی

- آیا واقعا چیزی به اسم "نژاد" وجود دارد؟
- به فرض وجود نمونه عالی (Ideal-type) از نژاد، آیا چنین چیزی در عالم واقع محقق می شود؟
- آزمایش فکری: اعراب و ایران
- آیا نژاد مشترک مبنایی اخلاقی برای اعمال انسان فراهم می کند؟

ملی‌گرایی و مساله اساسی انتخاب و تصادف

- آیا ما وطن / ملیت خود را خود انتخاب کرده ایم؟
- مرز ملیت کجا است؟ نقش تصادف های تاریخی
- آزمایش فکری (Thought Experiment): اندیشیدن به ۲۰۰ سال آینده

ملی‌گرایی و مساله بی طرفی اخلاقی

- مرز اخلاقی عمل برای دفاع از منافع ملی کجا است؟
- آزمایش ذهنی: هم قبیله گناه کار در مقابل "دیگری" بی گناه
- ملی‌گرایی در مقابل اخلاق گرایی جهانی (Moral universalism)

Gellner: "طناب کشتی بین لیبرالیسم و ملی‌گرایی چیزی بیش از کشمکش بین دلیل و احساسات نیست!"

هویت ملی، اگزستانسیالیسم و مساله انتخاب آزاد

• نیاز به معنای زندگی (Meaning of Life)

• ملی گرایی در نقش معنی دهنده به زندگی، گریز از اضطراب و عدم اطمینان

• ملی گرایی و هویت ملی و محدودیت در انتخاب انسانی

هویت ملی و مساله مفاهیم ساختگی

“ما ایتالیا را ساختیم، حالاً نوبت آن است که ایتالیایی ها را بسازیم” (یکی از اعضای مجلس پادشاهی ایتالیا)

هر کدام از ما باید تنها بمیریم، هیچ کسی نمی تواند این کار را برای ما به انجام رساند (هایدگر)

• آیا ملیت و هویت ملی در ذات خود موجودیتی اصیل و بنیادی است؟

• ملی گرایی و نیاز به باز تولید روایت های (Narrative) تاریخی

• روایت های تاریخی در ایران؟

سایر سوالات انتقادی

- ملی گرایی و خلاقیت هنری
- ملی گرایی و فمینیسم
- ملی گرایی و تخریب هم زیستی مسالمت آمیز
- ملی گرایی، رقابت برای منابع محدود و سرنوشت مشترک جهانی
- ...

جمع بندی

- کارکردهای سیاسی اجتماعی ملی گرایی
- نقدهای اخلاقی / وجودی بر ملی گرایی
- انتخاب اولویت ملی قبل از تصمیم در برابر بعد از تصمیم
(Ex-Ante vs Ex-Post)

The last sun of the century sets amidst the blood-red clouds of the West
and the whirlwind of hatred.

The naked passion of the self-love of Nations, in its drunken delirium of
greed, is dancing to the clash of steel and howling verses of vengeance.

The hungry self of the Nation shall burst in a violence of fury from its
shameless feeding.

For it has made the world its food.

And licking it, crunching it and swallowing it in big morsels,

It swells and swells

Till in the midst of its unholy feast descends the sudden shaft of heaven
piercing its heart of grossness.

تاگور، شاعر ہندی و اولین برنده آسیائی جایزہ نوبل